

ROBYN VAN GORSEL

For the Record

**Waarom de meest succesvolle dj's
uit Nederland komen**

JUST
PUBLISHERS

DEEL I

HET BEGIN VAN IETS GROOTS

Nog lang voordat Nederlandse dj's uitgroeien tot wereldsterren en decennia voordat een koning het podium betreedt tijdens een dj-set, ontstaat in de jaren zeventig langzaam een nieuwe muziekcultuur. Op de radio, bij drive-inshows en in discotheken klinkt dan nog vooral disco en soul.

Van twee of meerdere platen aan elkaar mixen heeft nog bijna niemand gehoord. Het dj-vak staat in de kinderschoenen, voor zover je überhaupt al kan spreken van een vak. Een van de eersten die daar serieus vorm aan geeft is een jongen uit de omgeving van Nijmegen: Ben Liebrand.

DE EERSTE MIX

In september 1972 krijgt de dan twaalfjarige Ben Liebrand voor zijn verjaardag een cassette recorder van zijn ouders cadeau. Hij is gek van de vroege electro en luistert graag naar internationale muziekproducers als Giorgio Moroder, Kraftwerk, Jean-Michel Jarre en Isao Tomita. De jonge Liebrand is nogal een nerd en raakt op slag betoverd door de techniek van het nieuwe apparaat. 'Ik wilde van alles weten hoe het in elkaar zat en hoe het precies werkte. Ik kon er uren mee pielen.'

Die passie voor techniek in combinatie met muziek leidt een paar jaar later tot zijn eigen mobiele drive-inshow. Liebrand, net zestien, draait met zijn B. Liebrand Audio Studio op verschillende feestjes in en rondom zijn woonplaats Nijmegen. Maar als blijkt dat zijn dure apparatuur (onder andere twee Philips 312-draaitafels, een mengpaneel en een cassettedeck) die hij standaard zelf meeneemt, hier eigenlijk veel te kwetsbaar voor is, stopt hij abrupt.

De drive-inshow mag een stille dood zijn gestorven, met muziek stopt hij absoluut niet. Tijdens een zomervakantie aan het Gardameer in Italië bezoekt hij discotheek Gatto Giallo, de gele kat. Daar hoort hij enkele discoplatten die hem maar niet willen loslaten. Hij weet ze te vinden in een lokale platenzaak en neemt ze mee terug naar Nederland. Thuis komt hij op het idee om zijn favoriete stukjes van die platen achter elkaar op te nemen met een cassettedeck en de pauzetoets, om de compilatie aan zijn vrienden te kunnen laten horen. Je zou het gerust zijn allereerste mix kunnen noemen, iets waar hij later nog eens heel groot mee zou worden.

Inmiddels oud genoeg om uit te gaan, raakt Liebrand verzeild in het lokale nachtleven. Samen met zijn vrienden is hij kind aan huis bij discotheek Juicy Lucy aan de Van Welderenstraat in Nijmegen. Er staat hem alleen één ding tegen. Liebrand: 'Iedere keer wanneer de dj pauze nam om te eten, nam de jongen achter de bar het even van hem over. Hij behandelde de platen onzorgvuldig en gooide de naald na iedere wisseling van de plaat achteloos in de groef. Af en toe ging het goed, maar vaker ging dat niet goed.'

Liebrand kan het geweld waarmee de barman de apparatuur behandelt niet aanzien en geeft dit te kennen bij de eigenaar. 'Zal ik even die twee uurtjes draaien? Dan blijft in ieder geval de boel heel.' En zo geschiedde. 'Hij ging meteen akkoord. Ik was een vaste klant en wist wat er allemaal gedraaid werd. Dat was meteen mijn eerste klus als dj in een club.'

In die tijd zijn het vooral disco-, soul- en Top 40-liedjes die op de dansvloer uit de speakers klinken. De dienstdoende dj zet een plaat aan en als die is afgelopen, volgt een kort praatje of een introductie op het volgende nummer. Daarna wisselen ze het vinyl en zo vullen ze de avond. Van beatmixen, het synchroniseren van het tempo van meerdere nummers zodat ze vloeiend in elkaar overlopen, is nog nauwelijks sprake.

Met dat mixen komt Liebrand pas halverwege 1979 in aanraking, wanneer hij begint met draaien in De Kwien aan de Spoorstraat in Gennep. Het is een grote discotheek naar voorbeeld van de legendarische Amerikaanse nachtclub Studio 54 in New York. Het valt hem op dat een van de andere dj's uit het team, Huib Luiten, iets gekks doet met de snelheid van de platen.

'Op een avond hoorde ik dat hij het nummer *Popmuzik*

van de Britse artiest M veel sneller afspeelde dan normaal. Het viel mij op dat hij dat deed om het nummer op hetzelfde ritmische tempo te krijgen als het volgende nummer. Zo kon hij een overgang maken en de twee platen soepel in elkaar over laten lopen, zonder de muziek te stoppen.’

Daar wil Ben meteen alles van weten. Hij wil zelf namelijk niets liever dan urenlang muziek achter elkaar draaien, zonder die ook maar een moment te hoeven onderbreken.

Op zijn platen van het Franse label Vanguard Disco ontdekt hij niet veel later dat er getallen op geschreven staan. ‘Op één van die platen stond het getal 80. Toen pakte ik een ander en daar stond 117 op. Weer een andere had het cijfer 132.’

Het blijkt te gaan om de BPM’s (Beats Per Minute), getallen die het tempo van de track aangeven. ‘Ik ben door mijn hele platencollectie gegaan. Met een handteller en een stopwatch voorzag ik al mijn platen van de juiste BPM’s. Dat bracht in één keer structuur in mijn collectie. Van daaruit ben ik gaan oefenen met mixen.’

Die techniek van het (beat)mixen bedacht zijn collega-dj Huib Luiten niet zelf. Die had het op zijn beurt weer afgekeken van andere dj’s tijdens een van zijn vele tripjes naar Amerika, met name bij Studio 54 in New York. Daar wordt eind jaren zeventig al volop geëxperimenteerd met nieuwe draaitechnieken. Gelijktijdig ontstaat daar aan de andere kant van de oceaan ook een geheel nieuwe sound. Want terwijl Ben Liebrand zijn avonden in de Kwien dan nog stevast afsluit met een mix van discohits als *The Break* van Kat Mandu en *The Party Is Over* van Destination, is het *Saturday night fever*-gevoel in de underground clubscene van Amerika

al op zijn retour. Het genre wordt als veel te commercieel en overgehyped gezien, wat leidt tot een terugval in populariteit onder jongeren en op de dansvloer.

In Chicago gaan ze zelfs zover dat daar op 12 juli 1979 iets gebeurt dat de geschiedenisboeken in gaat als Disco Demolition Night. Discohaters volgden massaal de oproep van radio-dj Steve Dahl om in het honkbalstadion van de White Sox discoplatten kapot te maken. De radio-dj had net zijn baan bij radiozender WDAI-FM verloren, omdat hij weigerde het genre te draaien. De toegang tot de wedstrijd kostte 99 cent als je een discoplaat meebracht. De opkomst overtrof alle verwachtingen. Tienduizenden jongeren zaten op de tribunes. Op het veld werd tussen twee wedstrijden door een container vol vinyl met dynamiet opgeblazen. Anderen gooiden elpees als frisbees van de tribune.

Liebrand: 'Volslagen waanzin natuurlijk'.

Hoewel de populariteit van de mainstream discotrend hierna langzaam afneemt, legt disco wel de basis voor een nieuwe muziekstijl. Een die zou uitgroeien tot een van de populairste genres ter wereld: house. Waar die muzikale revolutie precies begon, daar valt over te twisten. De een noemt de underground van Chicago als beginpunt, de ander de underground van New York. Dat komt doordat in beide steden gelijktijdig, in 1977, al met het genre wordt gespeeld.

Zo opent dat jaar in New York de club Paradise Garage. Eigenaar en dj Larry Levan houdt zich hier niet vast aan één stijl, maar mixt alles door elkaar. Van disco, soul en gospel tot rap, funk en synthesizermuziek uit Europa. De mengelmoes van al die verschillende muziekstijlen gemixt met drumcom-

puters en andere elektronische effecten, zou de vroege voorloper van house genoemd kunnen worden. Het vindt gretig aftrek onder het overwegend zwarte publiek uit de queer community.

Wie dan ook in Paradise Garage draait, is Levans goede vriend Frankie Knuckles. Die verhuist niet veel later naar Chicago om daar aan het werk te gaan in een nieuwe club: The Warehouse. Het is net als de Paradise Garage een veilige haven voor minderheidsgroepen, waar iedereen zichzelf kan zijn. Dat levert wilde, hedonistische taferelen op die bijdragen aan de populariteit van zowel de club als de muziek die er gedraaid wordt. In platenzaken wordt door zijn fans gesmeekt om de muziek die hij draait, '*as heard in the warehouse*'. Een veel te lange titel voor op de platenbak natuurlijk, dus wordt de term verbasterd tot *house*. Zo ontstaat een muziekstroming waarmee de dj zal uitgroeien van de lokale plaatjesdraaiër tot wereldster. Maar zo ver is het op dat moment nog lang niet.